

Litteraation numero: 103161/8
Haastattelun nimi: Toista maata 3 master 2 rx
Haastattelun kesto: 38 min
Litteroitu: Tutkimustie Oy 31.5.2021

Puhujien merkinnät: MK: Matti Johannes Koivu
LT: Linda Turunen
LF: Laura Friman
EE: Eero Ehanti

Muut merkinnät:

,	Lyhyt tauko puheessa
..	Puheenvuoro jää kesken, jatkaa puheenvuoroa
(-)	Pois jäänyt sana tai sanan osa
(--)	Pois jäänyt jakso
(sana)	Epäselvä sana tai jakso
<u>alleiviivaus</u>	E erityisen painollinen sana tai jakso
[hakasulkeet]	Litteroijan kommentti
[pp]	Päällekkäistä puhetta
[hp]	Hiljaista puhetta
[ep]	Epäselvää puhetta

Huomautukset: --

Naisen ääni [vanhanaikaista rätinää]: 68 grammaa painava kultakuorinen pintelikäyntinen kello. Halkaisijaltaan 3.8 senttiä oleva kellotaulu on emalia. Roomalaiset tuntinumerot ja arabialaiset minuuttinumerot ovat harmaat. Kultainen tuntiosoitin on lävistekoristeltu. Kellon lasi puuttuu. Sileä ja loivasti kupera suojakuori on kullattua messinkiä. [vauhdikasta musiikkia]

MK: [musiikki jatkuu taustalla] Tämä on Toista maata Kansallismuseon podcast, joka kääntää Suomen historian uuteen asentoon. Sarja liittyy Kansallismuseon Toista maata -näyttelyyn, joka päivittää Suomen tarinan 1100-luvulta itsenäisyyteen asti. Minä olen Matti Johannes Koivu oppaanne menneestä tähän päivään ja vähän tulevaan. [vauhdikasta musiikkia] Tänäpäin puhutaan tavaraista, paitsi konkreettisesti myös arvoina ja puhutaan luksuksesta. Siitä, mikä saa meidät haalimaan ympärillemme tavaraa yleensä, mutta myös aivan tietynlaisia esineitä ja tavaroita. Vieraina tässä jaksossa ovat tutkijatohtori Linda Turunen ja toimittaja-kirjailija Laura Friman. Tervetuloa.

LT/LF: Kiitos paljon.

LT/LF: Kiitos. [musiikki vaimenee]

MK: Laura.

LF: No.

MK: Mitä luksukseksi luokiteltavaa olet viimeksi hankkinut?

LF: Hyvä kysymys. Sä esität sen ajankohtaisella hetkellä, sillä luultavasti yleensä tämä vastaus liittyysi mulla vaatteisiin, jotka on mulle semmoinen- pakkomielle on ehkä liioiteltu termi, mutta rakas harrastus. Mutta mä olen juuri tehnyt sellaisen vuoden mittaisen ihmiskokeen, jossa olin vuoden ostamatta minkäänlaisia vaatteita uusia tai vanhoja tai minkäänlaisia, jolloin multa karsiutui tällainen. Mutta mä olen varmaan kompensoinut tätä mun vaatelakkoa hankkimalla esimerkiksi jonkinlaisen designhuonekalun, jolla on sellaista status-arvoa ja myös rahallista arvoa, joka lasketaan varmaan luksukseksi.

MK: Ehdottomasti.

LF: Se lienee kotimainen sohva, jonka mä lasken luksustuotteeksi.

MK: No Linda, mitä luksusta sinä olet hankkinut?

LT: Mun piti ihan hetken aikaa miettiä, koska mäkään en ole pitkään aikaan hankkinut mitään. Ehkä tämä korona-aika on myös tehnyt siitä semmoisen, ettei välttämättä kauheasti ole tullut tehtyä muita juuri kuin kotiin liittyviä hankintoja. Tämmöisellä nopealla kelauksella mä ehkä sanoisin, että ehkä kolmisen vuotta sitten mä hankin käytettynä, eli second handia, Rolexin, joka oli itselleni lahja muutamia vuosia sitten tapahtuneesta väitöksestäni, joka liittyi siis luksukseen. Niin päätin, että lahjon itseäni jollain hankinnalla, joka jää muistoihin ja itselleni, ja se oli ehdottomasti second handina ostettu ja se oli tämmöinen kello.

MK: Okei hyvä.

LF: Oi, mä haluaisin nähdä sen.

MK: Onko sulla mukana?

LT: Se on täällä mun kädessä.

LF: [huokaisee] Oo, kunpa kuulijatkin voisi nähdä sen. Se on kaunis.

MK: Se on kyllä upea Rolex. Miltä vuodelta se on?

LT: Vuodelta -86, eli vuosi ennen syntymääni.

LF: Vau.

MK: Oliko tässä joku aivan erityinen syy, miksi juuri tämä malli tai..?

LT: Lähinnä se, että sen piti olla jollain tapaa semmoinen naisellinen, mutta neutraali tai ei liian semmoinen bling bling, semmoinen arjessa sopii käyttöön ja ei oikeastaan muuten ehkä mallia ollut. Mulla oli ehkä se brändi tavallaan taustalla siihen, että olen tehnyt tutkimusta, jossa tämä Rolex-brändi on ollut tavallaan yhtenä aiheena. Ja mulle ehkä se, että sen käytettynä, oli mulle tärkeämpää kuin se, että mä olisin ostanut kyseisen brändin tuotteena uutena. Se oli se käytettynä ostettu. Tavallaan se, että se brändi on ikoninen, se oli mulle se.

MK: Joo. Tämä liittyy sun väitökseenkin tämä teema. Se on, jos ymmärsin oikein, nimenomaan tämä luksuksen sosiaalinen ulottuvuus ja se tavallaan omaan elämäntarinaan ja siihen, kuinka jokainen yksilö itse muodostaa sen luksuksen merkityksen.

LT: Joo juuri näin. Tavallaan se, mihin mun väitöskirja, joka on siis jo julkaistu 2015, eli tästä jo tovi siitä, liittyi just siihen, miten suomalaiset määrittelee luksusta. Sitä varten juuri Laurankin vastaus tästä sohvastista oli täysin osuva, koska ei se ole välttämättä mitään, mikä on selvästi näkyvillä, kun sä kävelet kadulla, vaan siinä on jotain tosi henkilökohtaista, eli sä käytät kotona sitä sohvaa. Sun ei tarvitse esitellä tai hakea sosiaalista hyväksyntää muilta, vaan se on tavallaan sulle itsellesi ylellinen kokemus. Se puoli liittyy siihen lukusuksen määritelmään, mutta sitten jotta se ei jää pelkästään tälle ylellisyyden tasolle, tavallaan se sosiaalinen ulottuvuus yleensä myös liittyy siihen, eli että se viestii jotain muille ihmisille myös tai että se on tunnistettava myös muiden ihmisten keskuudessa.

MK: Aivan.

LF: Plus nyt kun nykykulttuurissa myös semmoinen ennen yksityinen saattaa olla hyvin julkista. Esimerkiksi kyllähän mäkin haluan sitten laittaa valokuvan siitä mun sohvastani sosiaaliseen mediaan vaikka, jotta tuhannet ihmiset nyt varmasti näkevät, että minulla on se. Mä siitä en tavallaan nauti ainoastaan siellä yksinäisessä ylhäisyydessäni.

MK: Eli-

LT: Se on totta. Eli tavallaan nämä rajat tässä yksityisyyden ja julkisuuden välillä on häivyttynyt juuri erityisesti sosiaalisen median myötä.

MK: Eli luksus on oikeastaan enemmänkin sosiaalinen performanssi kuin mikään esine.

LT: Tavallaan joo ja sitten ehkä se myös määritellään siitä hetkestä käsin, missä itse on. Näissä mun haastatteluissa, mitä mä olen tehnyt vuosien aikana, mä yleensä aina aloitin juuri samalla tavalla kysymykseni, että mikä sinulle on luksusta, että mä ymmärsin, mikä on se konteksti, mistä se kuluttaja tulee. Itse asiassa aika harva lopulta sanoi, että se on mikään ihan tuote, vaan se saattoi liittyä vaikka pitkiin yöuniin, lomaan, johonkin semmoiseen, mitä sulla ei ole, eli se(n) [0:07:00] luksuksen dynamiikka liittyy semmoiseen unelmaan. Se on jotain vähän enemmän, mitä sulla ei ehkä ole. Koska nyt sitten toisaalta se tuote, minkä sä olet hankkinut, niin mä veikkaan, että Laura sullakin on nyt jotain muita, uusia asioita, mitä kohti sä pyrit.

LF: Mm.

LT: Eli tavallaan sä aina juokset vähän niin kuin sen luksuksen perässä. Sitten kun sulla on se, joo sä olet saavuttanut sen, mutta sitten kun se on saavutettu, siitä katoaa pikkasen jotain semmoista taikaa.

LF: Joo, ehdottomasti.

MK: Nyt kun ajattelen sitä asiaa, että sä olet haastatellut ja kysynyt, mikä suomalaisille on luksusta ja vastataan, että yöunet tai aika läheisten kanssa tai jotain tällaista. Siitä tulee mieleen sellainen asia, että Suomessa luksuksessa olla aivan tällainen erityinen moraalinen lataus, johtuen Suomen historiasta. Musta tämä jotenkin näin tältä istumalta tuntuisi, että Suomessa vaikka luksukseen suhtaudutaan hieman eri tavalla kuin vaikka Yhdysvalloissa tai näin, että Suomessa tällainen ylellisyys ei ole ihan yksinkertainen asia moraalisesti tai näin. Huomasitko tällaista asiaa haastatteluissa?

LT: Joo ja sitten erityisesti tällainen tietynlainen suomalainen vaatimattomuus. Se semmoinen, että sä kävelet kadulla bling bling ja esittelet niitä- nythän tämä oli tosi poikkeuksellista, että mä puhun tästä mun [naurahtaa] Rolexista. Tämä on tosi epäsuomalaista esitellä jotain kelloa täällä ihmisille, mutta se ei ole mun pyrkimys saavuttaa jotain statusta. Mutta tavallaan se, että suomalaisilla ehkä on myös se, että se on jollain tapaa tosi henkilökohtaista. Se tulee jostain tällaisesta demokraattisuudesta ja siitä, että meidän lähtökohta on tavallaan tosi hyvällä tasolla. Sitten ei haluta tuoda esiin sitä hierarkkisuuksia, että joku on korkeammalla kuin toinen jonkun tuotteen kautta tai

kuuluu johonkin tiettyyn yhteiskuntaluokkaan, vaan me ollaan jotenkin kaikki tosi samalla tasolla. Sen takia ehkä ne oli tosi yksilöllisiä ne kokemukset ja vastaukset, että se ei ollut pelkästään se viestimisen työkadulla siellä kadulla.

MK: Aivan.

LF: Mulle tuli tuosta sun ihanasta Rolexista mieleen alakulttuureita Suomessakin, joissa tämä lainalaisuus on vähän niin kuin vinksallaan, mutta ne on sitten selvästi just omaksuttu vaikka suoraan Yhdysvalloista. Tämä tuli mulle mieleen siitä, että mä olen kirjoittanut pari tällaista muusikkoelämäkertaa tai muusikkokirjaa rap-kulttuurista ja rap-artisteista, hip hop -artisteista suomalaisista. Siellähän just esimerkiksi tämä kellokulttuuri on hirveän vahva ja juuri tämä Rolex on ikään kuin yksi ylitse muiden ja sitten on näitä muita tällaisia prestige-merkkejä, joita mä en edes osaa luetella. Mutta siihenhän kulttuuriin sitten kuuluu just se, että niitä esitellään, niiden jopa hintoja kerrotaan, mutta tavallaan siihen salaseuramentaliiteettiin kuuluu, että se hinta pitää tietää jo siitä, että sä näet kahden metrin päästä, että toi on toi ja toi malli, joka maksaa ton ja ton verran. Siksihän just kun mä tulin ulkopuolelta vaikka tutkimaan sitä kulttuuria, mä olin aluksi täysin pöyristynyt, että mitä tämä on ja miten nämä ihmiset kehtaavat, mikä röyhkeys. Se on aika kiinnostava myös sektori.

LT: Joo ja Suomessa ehkä ilmiönä mun mielestä tämä nuorten keskuudessa nousut..

LF: Joo.

LT: ..tämä tämmöinen, että kuvataan videoita, kuinka paljon sun asu maksaa. Musta alkaa tuntua, että mä oon liian vanha..

LF: Mm.

LT: ..ehkä ymmärtämään sitä. Mä en ole itse asiassa vielä miettinyt tai tutkinut tarkemmin sen logiikkaa, mutta se on joku tämmöinen ihan uusi asia, joka on toisaalta erilainen kuin se, mitä mä silloin olen tutkinut liittyen tähän tämmöiseen demokraattiseen luksukseen, että meillä kaikilla on jollain tapaa mahdollisuus saavuttaa se. Nuorilla on nyt tämmöinen uusi halu ehkä itse asiassa tuoda sitä hintaa ja tuotteiden kalleutta esille. Mä en ihan ole varma niistä dynamiikoista, mitä siellä taustalla on.

LF: Joo, se on hirveän kiinnostavaa. Mulle tuli vähän tuohon edelliseen liittyen, että nythän on myös, kun puhuit tästä nuorisotrendistä näiden luksusvaatteisiin liittyen, että se valtava paine myös lunastaa se status sillä luksuksella. Niin että on näitä- kuulostaa niin absurdilta, että varastetaan vaatteita toisen päältä, kun niillä on tietyt merkit ja se, että siihen luokkaan pitää päästä, vaikkei siihen oikeasti olisi rahaa. Ja mulle tuli vielä tuosta rap-kulttuurista yksi viittaus mieleen. Kun siihen kuuluu tällaiset biiffit eli riidat räppäreiden kesken, ja sitten tehdään toisesta tällaisia pilkkakappaleita. Niin siellä esimerkiksi tällaisen suomalaisen rap-historian ikonisimpia lineja on semmoinen, että syytetään toista räppäriä siitä, että sulla on osamaksu-Rolox. Sulla ei ollut varaa ostaa sitä omilla rahoilla, vaan sä maksat sitä Klarna-osamaksulla [naurahtelua]. Jotenkin sekin kertoo siitä, että se rahan ja sen, että sulla on oikeasti varaa siihen luksukseen, merkitys on niin valtava. [vauhdikasta musiikkia]

MK: Sä Laura olit siis tosiaan vuoden ostamatta vaatteita, niinkö se oli?

LF: Joo.

MK: Mitä sä opit meidän kulutuskulttuurista tämän vuoden aikana? Millaisia itsestänselvyyksiä tai tämmöisiä rakenteita löytyi tästä meidän kulutusmaailmasta?

LF: No ne juurikin on ehkä itsestänselvyyksiä. Nyt kun ihmiset on kysynyt multa tämän vuoden, että "no ratkaisitko sä nyt jotenkin tämän ongelman, mitä tapahtui" ja sitten mä olen silleen, että mulla on oikeastaan vaan enemmän kysymyksiä. Mulla ei ole yhtäkään uutta vastausta. Mä en todellaankaan ratkaissut mitään kuluttamisen kriisiä tai kerskakulutuksen ongelmaa tämän vuoden aikana. Mä saatoin tutkia sitä vaan ihan omasta perspektiivistäni, mutta kyllä se itsestänselvyyys siinä esimerkiksi valkeni juuri sen vaikeus, miten vaikea on astua siitä pyörästä ikään kuin ulos, vaikka olisi ihminen, joka mieltää itsensä viiteryhmään, jossa ei nyt sillä tavalla nokitella millään Louis Vuittonin laukuilla. Vaikka tällaisessa ikään kuin kultturellissa vasemmistolaisessa viiteryhmässäkin silti ihminen on mukana pelaamassa tällaisia tyyliin liittyviä esimerkiksi pelejä tosi voimakkaasti. Siinä missä mä sanoin heti sen vuoden jälkeen, että en mä oppinut mitään ja nyt mä heti menen ostamaan vaan niitä samoja vaatteita uudelleen samalla volyyymilla. Niin omituisesti vähän niin kuin jättäisi vaikka alkoholin tai jonkin muun asian, johon on joku viehtymys vuodeksi, kyllä tapahtuu jotain sellaista hienovaraista harjaantumista tai semmoista vieroittautumista. Nyt mä huomaan kun mä olen tässä melkein puoli vuotta jo elänyt tässä uudessa todellisuudessa, jossa ns. saan taas ostella vaatteita, jos haluan, en mä enää oikeastaan tee sitä. Ei niin etten mä olisi ostanut yhtäkään vaatetta, mutta kyllä siitä semmoisesta rutiininomaisesta, tavanomaisesta, että kotimatalla perjantaina olisipa kiva ostaa joku paita tyyppisestä kuluttamisesta onneksi vieraantuu. Mutta tietenkin se viiteryhmä, missä liikkuu vaikuttaa siihen niin paljon. Työelämässä mä hyvin sellaisten tyylivalveutuneiden ihmisten seurassa liikun, että on heille suuri arvo tämä ajanmukainen pukeutuminen ja edelläkävijyys, mutta sitten taas ystäväpiirini on enemmän ihmisiä, joiden kanssa me ei koskaan esimerkiksi oikeastaan puhuta vaateista sanallakaan. Huomasin, että sehän nyt siinä olennaisesti vaikuttaa siihen, kuinka helppoa tai vaikeata se on tai kuinka polttavana se on mielessä se kuluttajuus ja vaatekuluttajuus. Mutta vastauksia ei ole kerta kaikkiaan vain itsestänselvyyksiä.

MK: Mutta selvästi yksi vastaus on (nyt) [0:15:16] tämmöinen: kuluttajuutta voi harjoitella.

LF: Niin, se on totta.

MK: Siis kuluttajuudessa voi kehittyä niin kuin sinä nyt olet kehittynyt selvästi.

LF: Se on outoa, koska mä olin valmis väittämään, että ei voi, mutta kyllä sitä voi.

LT: Ja mun mielestä mielenkiintoista tässä, mitä sä kerroit Laura, on se, että sä puhuit paitsi siitä, että sä olet nyt lopettanut ostamisen, mutta kuluttajuudessa se ostaminen on vähän niin kuin se ensimmäinen sykli vaihe. Mä oletan, että sä olet käyttänyt vaatteita kyllä tämän vuoden aikana [naurahtaa].

LF: Joo, mä en ole nudisti esimerkiksi.

MK: Joo.

LT: Niin tavallaan se, että sä oot tavallaan nyt keskittynyt siihen, että sä vähennät sitä ostamistapahtumaa, josta sä puhuit, että sä tykkäisit ostaa vaikka perjantaina kotimatalla sen uuden vaateen. Pohditko sä sitä koskaan sen käyttämisen kautta? Oliko se enemmän se ostamistilanne, mikä toi sulle sitä fiilistä vai se, että sä käytät sitä tuotetta?

LF: Mä huomasin, että mulle se, mihin mä olin tavallaan koukussa, on se ihan aktuaalinen ostamistilanne. Se varmasti tuottaa kai hormonaalisestikin ihan jotain sellaista mielihyvää. Aika moni semmoinen ostamiseen (en mä) [0:16:23] nyt tiedä se koukku on vähän tietenkkin radikaali termi, mutta kuitenkin, oleva ihminen tunnistaa sen, että usein se paras hetki siinä vaateostoksessa on se, kun sä olet siellä verkkokaupassa ja sä klikkailet niitä asioita sinne ostokoriin ja painat sitä tilausnappulaa. No sitten kun pitää kaivaa se luottokortin numero esiin, se on jo vähän sellainen let down. Tosin sekin tulee-

LT: (Siksi) Klarna toimii.

MK: Niin.

LF: Ai niin totta Klarna-osamaksu. Tosin himoshoppailijoilla se luottokortin numerokin alkaa tulla jo silleen kuusi, neljä, yhdeksän, neljä näin. Mutta sitten kun se paketti tulee kotiin, se on tavallaan jo sen kliimaksin siellä alakäyrällä. Ai niin, mitä mä tilasinkaan ja no avataan tämä paketti. Tämä on ihan erimallinen kun mä tajusin tämä paita ja en mä nyt muuttunutkaan siksi ihmiseksi kun mä näin sen sovituskuva, missä se upea tanskalainen blondi käveli kukkaniityllä tämä vaate päällään, ja tämä ei nyt maagisesti transformoinutkaan mun elämäni tällaiseksi. Tavallaan sehän on kaikki alamäkeä sen jälkeen, kun on saanut sen kokemuksen, että mulla oli rahaa ostaa tämä, tämä on niin upea, tämä asettaa mut tässä ihmisten kartalla johonkin tiettyyn pisteeseen, jossa mä haluan, niiden ihmisten ympärille jollainen mä haluaisin olla. Sehän on tietenkkin illuusio, koska se ei tee niin. Siksi ehkä mulle se ostotapahtuma oli se, mikä mul(ta) [0:17:45] oli tärkeä kuluttaa kirjaimellisesti se terä pois tai se huippukohta.

LT: Niin. Siksi mä kysyin mä Lauraltakin tätä asiaa, koska mua kiinnostaa erityisesti se, mitä tapahtuu sinänsä sen ostotilanteen jälkeen. Koska samanaikaisesti mä siis paitsi olen tutkinut luksusta, olen myös tutkinut aika paljon vastuullisuutta. Ja mua kiinnostaa tavallaan se, miten semmoinen just ehkä kerskakuluttaminen ja turha kuluttaminen voitaisiin jotenkin-, miten markkinointi voi olla osana siinä muutoksessa, että me ei pyritä vaan saamaan kuluttajia ostamaan lisää, vaan että me saadaan ostamaan ne oikeita tuotteita eikä vaan heräteostoksina. Tämä on tavallaan se, missä mä näen, että osittain markkinoijilla ja yrityksillä on tosi iso rooli myös siinä, miten me saataisiin löydettyä semmoinen tasapainoisempi malli. Että me ei yritetä vaan laittaa suurilla alennuksilla lisää tuotetta ja yritetä saada kuluttajia ostamaan vaan lisää ja lisää ja lisää, vaan kuluttajat ehkä ymmärtää, mitä se jatkuva kuluttaminen tarkoittaa ja kuinka paljon oikeasti tarvitsee niitä tuotteita. Löydetään semmoinen joku vähän tietoisuus siitä. Mutta sitten myös, että ne yritykset myös kääntyisi katsomaan vähän niin kuin, että kuinka paljon oikeasti on järkevää myös tuottaa. Eli tavallaan me tarvitaan lopulta kaikkien näiden tekijöiden, paitsi kuluttajien toiminnan ja kuluttajuuden muutosta mutta myös näiden yritysten toiminnan muutosta siihen.

MK: Tämähän nyt tarkoittaa tietysti sitä, että tämän luksuksen konseptin pitäisi jotenkin muuttua. Luksus voi olla sitä, että sinulla on vanha vaate, joka jotenkin-

LF: Niin.

MK: Tai tavallaan se luksus voisikin muuttua, että luksus on se, että on tosi vähän, että sä et huku siihen tavarahan. Luksuksen konseptihan muuttuu. Miten teidän mielestä luksus on muuttunut? Mä itse ajattelen, koska olen kotoisin Hämeenlinnasta siellä nuoruudessani luksus oli sitä, että joskus voi ajaa taksilla, jos on joku kansallinen juhlapyhä ja koko perhe on erittäin väsynyt. Taksimatka on luksusta.

LF: Joo.

MK: Tai sitten ravintoreissu Piparkakkutaloon joskus todella harvoin. Mä muistan tällaiset aivan erityisinä hetkinä. Silloin luksus oli aika vähäistä, ja näistä päivistä sieltä jostain 90-luvun alkuhämmästä onhan kuluttaminen lisääntynyt tosi paljon, ja se raha(n) [0:20:14] määrä, joka (käytetään) lisääntyy. Mutta millaisia trendejä te näette? Mihin suuntaan tämä voisi muuttua, mistä me tullaan?

LF: Toi kuulostaa toi sun lausuma ajatus siitä, että se luksus olisikin sitä, että on mahdollisimman vanha eli kestävä ja rakas vaate päällä-, mutta se tapahtuu sen kautta tietenkkin, että- mä ainakin huomasin tämän vuoden aikana, että mulle pitää myydä kaikki nämä ajatukset todella hyvin. Yhtä hyvin kuin se halpa vaate mulle pitää myydä se, että tämä vaatelainaamo on viehättävä konsepti ja tämä on ylellinen, elämyksellinen asia, että sä vaikka vuokraatkin

juhlavaatteen etkä osta sitä uutena. Ja just toi, että sehän on hirveän masentavaa nyt, kun on tällainen keski-ikäinen, hyvin toimeentuleva ihminen ja kaikki tällainen, mikä ennen oli luksusta vaikka tällainen mainitsemasi ravintolareissu onkin arkipäiväistynyt. Ja kaikki tämä digitaaliset palvelut, että se ravintola ruoka voidaan tuoda sun kotiisi, ja voit vaan valita, mitä sieltä tulee ja sitten kun avaat sen upean biohajoavan pahvirasian (ja sä) [0:21:29 tajuat, että jotenkin tämän asian arvo on nyt mennyt. Tämä ruoka on varmaan ihan yhtä hyvää kuin tämä on siellä ravintolassa, mutta jotenkin tästä nyt se luksuselementti on karsittu. Mutta onhan sitten näitä tiettyjä trendejä tällaiset konmarittamisen tyyliiset asiat ja tällaisten meditointi, mindfulness, tällaisen hidastamis-, hiljenty mistrendien kaltaiset asiat, jotka ikään kun on yrittänyt kertoa meille, että se luksus voi olla sitä ei taaksepäin, mutta vastakkaiseen suuntaan menemistä. Kyllä siinä musta osittain on jo onnistuttu. Kyllä mä ainakin nyt jo miellän sitten tällaisia ajatuksia ja kaikki nämä koronan mukaankin tuomat metsään paluut ja mökkien hankkimiset. Tietenkin se mökkien hankkiminen esimerkiksi on taas kuluttamista ja omistamista ja sillä tavalla etuoikeutettu harrastus. Mutta onhan niissä sellaista tiettyä vastaiskua tai -lausetta tälle aiemmalle luksuksen konseptille ehkä jotenkin.

LT: Mä ehkä tosiaan näen, että luksus kuvaa aina meidän aikaa, ja se on kiinni siinä ajassa ja se tavallaan on jatkuvasti muutoksessa, koska se menee aina askeleen edellä. Siksi olisi mielenkiintoista just ymmärtää, että mikä nyt on luksusta, koska sitä kohti me tavallaan pyritään. Koska jos me mietitään historiallisesti, mitä on mielletty luksuksena aikanaan, saippua..

LF: Mm.

LT: ..sisä vessat ja myös esimerkiksi nämä taskukellot. Ne ovat olleet asioita, mitkä ei ole olleet kaikkien saatavilla. Ne on jotain, mitä kohti ihmiset on halunnut pyrkiä ja nyt niistä on tullut meille kaikille arkipäivää. Ehkä ne taskukellot meillä on taskussa kännykkä, missä on kello, mutta tavallaan se koko ajatus siitä, että sisä vessat ja saippua nehan on meille ihan perusasioita. Ei meistä kukaan pohdi, että se olisi nyt kauhean luksusta, koska me ollaan saavutettu se. Toisaalta myös ehkä tähän haluaisin tuoda esille sen, että aikaisemmin, kun nämä saippua ja sisä vessat oli sitä luksusta, tuotteet ja nämä tällaiset tavarat, mitä sulla oli, ne oli periaatteessa vaan se symboli siitä sun asemasta. Eli sulla oli se asema yhteiskunnassa ja sitten sulla oli tavallaan siksi niitä tuotteita. Tavallaan että se oli asema ja sitten ne vaan symboloi sun asemaa ne tuotteet, mutta tällä hetkellä mä ehkä näkisin, että ny niiden tuotteiden kautta pyritään johonkin asemaan, eli on se on kääntynyt toisinpäin. Aikaisemmin se oli niin, että ensin asema ja siksi sulla on symbolina näitä tuotteita, mutta nyt se onkin toisinpäin, eli tuotteiden kautta pyritään tiettyyn asemaan.

MK: Joo toi on ollut kyllä uskomattoman tiukkaa ja tarkkaa luokka- ja sääty-yhteiskunnassa. Tulee mieleen 1900-luvun alusta tällainen teinityttö, jonka päiväkirjaa luin tai taisi olla 1800-luvun lopusta. Hämeenlinnalainen ehkä noin 15-vuotias tyttö mietti sivu sivun perään, voiko hän alkaa käyttää myssyä.

LT/LF: Myssyä.

MK: Se mietti päiväkirjaan, onko se Jumalan tahdon vastaista. Sitten se käytti siinä sanaa sääty, että onko se säädyn vastaista, jos hän käyttäisi myssyä, nauraako ihmiset mulle.

LT/LF: Joo.

MK: Hän oli hyvin etuoikeutettu, mutta silti tätä epävarmuutta siitä, miten nimenomaan se säädyn asettama kehikko, miten tiukka se oli suhteessa pukeutumiseen ja tyyliin ja habitukseen ja kaikkeen. Kun puhuit näistä taskukelloista, kun tämä keskustelu liittyy tähän Kansallismuseon Toista maata -näyttelyyn, meillä on lyhyt Eero Ehantin kertoma insertti, joka liittyy tällaisiin 1700-luvun hyllystä löytyneisiin taskukelloihin. Kuunnellaanpa se. [askelia, ovi paukahtaa]

EE: Nämä näyttelyssä olevat taskukellot, kun mä näistä alan kertomaan, mä tykkään aloittaa ranskalaisesta valistusfilosofikirjailijasta Denis Diderot'sta. Koska hänen nerokkaassa Jaakko Fatalisti ja hänen isäntänsä -kirjassa olennaisia esineitä ovat tällaiset ylellisyystavarat, kuten nuuskarasiat ja taskukellot, ja Jaakko Fatalistin isäntä tykkää vetää esiin tiukkojen paikkojen tullen tällaisen nuuskarasian tai taskukellon. Siinä kirjassa se on tällaisen hyvin kuuluisan pariisilaisen kellontekijän Julien Le Royn valmistama kello, joka oli tällainen aikansa kuuluisa käsityöläinen ja taitava kellontekijä. Sitä kautta nämä hänen tekemänsä kellot oli tietynlaisia statussymboleita. Sitten Diderot ollessaan vieraana Katariina Suuren hovissa Pietarissa kirjoitti tämän romaanin. Mä tykkään tästä detaljista sillä tavalla tosi paljon, koska nyt tuonne näyttelyyn valikoituneista kelloista toinen on tämän Royn perheen valmistama erittäin hieno, kultainen, hyvin vaikuttavaa käsityötaitoa osoittava yksilö. Sitten siinä on toinen kello, johon palataan myöhemmin. Mutta se, minkä takia ne nyt täällä näyttelyssä on, miten ne on tänne päätyneet, se tarina menee tuonne Alankomaiden siirtomaaimperiumin viimeisiin aikoihin 1700-luvun loppupuolelle, kun Amsterdamin ja Pietarin välillä oli vilkasta laivaliikennettä, ja kaikenlaisia ylellisyystavaraa liikkua tosi paljon silloin. Aika monet niistä päätyivät haaksirikkoutumaan nykyisen Suomen rannikolle, koska nämä vedet on vaikeat. Sitten eräs alus sinne haaksirikkoutui, upposi ja ei siitä sen enempää silloin. Kunnes 1950-luvulla kalastajat sai verkkoihinsa jotakin niillä seuduilla tai siis verkot iskeytyivät johonkin mastoihin kiinni, ja sitten sukeltajien toimesta kävi ilmi, että siellä on hyvin vaikuttava laiva tai siis sellainen hylky, mutta hienosti säilynyt kokonaisuus. Sitten vuosikymmenien varrella siellä on tehty arkeologisia tutkimuksia ja esinestöjä. Aika mielettömän hieno kokonaisuus tällaista ylellisyystavaraan. Nimenomaan tällaista Denis Diderot'n kirjassaan kuvaileman kaltaista esineistöä sieltä sitten nousi ja päätyi Suomen Merimuseoon eli Suomen Kansallismuseon kokoelmiin. Niitä kelloja oli useita. Toinen niistä on tämä Le Royn valmistama huippuyksilö, ja toinen on käsityötaidoiltaan ihan yhtä hyvä, uskallan ehkä väittää. Tosi hieno sekin ja siinä on Lontooseen merkitty valmistajan merkintä, mutta se merkintä on feikki. [naurahtaa] Se on ilmiselvästi lisätty siihen, että siitä tulisi tällainen hienempi brändi tai arvostetumpi statussymboli. Tämä on tosi kiehtovaa, koska sinänsä se kello on tosi hieno käsityötä, erittäin hienot detaljit, mutta jostain syystä sitä on haluttu

korostaa vielä lätkäisemällä siihen tällainen hieno brändi, joka kyllä nyt sitten kiehtovasti herättää tämän kysymyksen, että mikä on feikkiä ja mikä on aitoa. Mun mielestä nuo molemmat kellot on mitä aidointa asiaa, mitä hienointa käsityötaitoa ja viittaukset vilisevät mihin vaan mun päässäni nyt tänne Denis Diderot'hon. Mutta silti jollain tavalla voidaan ajatella, että se toinen on aito ja toinen taas. Joskus on puhuttu näistä kelloyksilöistä, että nämä missä on väärennettyjä valmistajan merkintöjä olisi tavallaan aikansa ranta-Rolexeja, joka on kiehtova ajatus ja oikeansuuntainen. Mun asiantuntemus ranta-Roloxien laadusta ei ole kovin korkea, mutta jotenkin mulla tulee mieleen, että ne ei ehkä ole niin laadukkaasti tehtyjä. Tässä on kiinnostavaa se, että ne todellakin on erittäin hienoja. Tämä on nyt vaan pieni otos tietysti tämä yksi kello. Kokonaisuus, mikä sieltä hyllystä on nostettu, mutta niistä useimmat oli tällä tavalla feikkejä. En uskalla mennä sanomaan, kuinka yleistä se oli, mutta tämä ilmiö sinänsä kiehtoo mua ihan suunnattomasti, kun samalla tavallahan sitä nykyään feikkituotteita tuolla liikuskelee, ja niillä haetaan ehkä jonkunlaista statusta. Kai se jotenkin inhimillistä sitten jotenkin on, että haluaa erottua jollain harvinaisella ja hienolla.

MK: Suomen Kansallismuseon konservoinnin intendentti Eero Ehanti kertoi meille juuri jännityskertomuksen Toista maata -näyttelyssäkin nähtävistä kelloista. Te olette varmasti kierrelleet museoissa matkoillanne ympäri maailmaa. Jos te ajattelette niitä vitriineitä ja tavaroista ja sitä, mikä vaikutus vois olla siihen, miten me rakennetaan tämän päivän suhdetta tavarahan (tai näin) [0:31:35], minkälaisia muistikuvia tai ajatuksia teillä noin äkkiseltään tulee museoista ja luksuksesta ja tavarasta? Koska tavarahan nimenomaan on.

LF: Tavaraa siellä on.

MK: Mitä se tarkoittaa.

LF: Mulle tuli sellainen ajatus, että kuuluisiko mun ajatella, että luksuksen esittäminen museoissa on jotenkin haitallista tai että se pönkittää jonkinlaista sairaalloista suhdetta luksukseen tai kuluttamiseen tai tavarahan ja siihen liitettävään arvoon. Mutta en mä usko, että se ainakaan mikään vastaus olisi. Koska kyllähän musta siitä luksuksesta kautta aikain pitää olla lupa myös, vaikka tajuisi tällaisen kriittisen ajattelun sen suhteen, nauttia siitä esineistöstä, koska sehän on aivan ihanaa. Ja vaikka mä itse preferoin esimerkiksi kuvataiteeseen keskittyneitä näyttelyitä, mutta esimerkiksi aina kun mä menen Lontooseen, mä haluan joka ikinen kerta mennä Victoria and Albert Museumiin, jossa on juurikin sitä esineistöä ihan valtava semmoinen runsauden sarvi oikeastaan varmaan kaikilta maapallon aikakausilta, mutta just sellaista koristeellista, ihanaa tavaraa suorastaan ja vaikkapa koruja ja kaikkea tällaista. Ei mulla ole mitään näkemyksellistä otetta tähän, mutta minä haluan luksusta museoihin.

LT: Koska luksus ei liity pelkästään niihin tuotteisiin, vaan luksus liittyy siihen sosiaaliseen dynamiikkaan, mitä on tapahtunut, kun niitä tuotteita käytetään. Sitten tavallaan, miten voitaisiin tavallaan rakentaa se konteksti niiden tuotteiden ympärille siellä museossa. Se olisi mun mielestä tavallaan se tärkein, eli tuotteiden rooli suhteessa siihen sen ajan yhteiskuntaan. Eli esimerkiksi mulle on varmasti luksusta tosi eri asia kuin jollekin miljonäärille. Sitä varten tavallaan tämän hahmottaminen ja esilletuominen olisi mun mielestä tosi tärkeitä ja tuoda ne ääripäät esille, että se luksus ei ole vaan mustavalkoinen asia, että tämä on ollut luksusta ja tämä ei. Koska se, mikä siellä toisessa ääripäässä on saattanut olla jollekin ylellistä. [vauhdikasta musiikkia]

MK: Keneltä historian henkilöltä haluaisit kysyä yhden kysymyksen, Linda Turunen? Kuka se olisi ja mitä kysyisit?

LT: Haastava kysymys jälleen kerran. Mä halusin valita jonkun kanssasisarista. Mä haluisin siis naisen, keltä halusin kysyä. Monien vaihtoehtojen joukosta, rumpujen pärinää, mä päädyin valitsemaan lähihistoriasta henkilön.

MK: Joo.

LT: (Madame) [0:34:47] Chanelin eli Gabrielle "Coco" Chanelin. Hän on ollut muodin kapinallinen ja hän on ollut mukana muodin murroksessa. Vaikuttanut monienkin meidän elämään. Nythän monet teistä ajattelee, että okei eihän mulla ole mitään Chanelin tuotteita, eihän se ole minuun vaikuttanut mitenkään. Joo se on ehkä vähän eri asia, miten se henki elää edelleenkin tässä brändin ikonisissa tuotteissa, mutta mua kiinnosta ehkä tämä henkilö siitä, että hän on tosi karuista oloista ponnistanut tosi tiukaksi bisnesnaiseksi. Hän on siksi tosi puhutteleva henkilö, että hän on ollut mukana vapauttamassa naiset korseteista, eli pukeutumisen mukavuus varmaan on monille meistä ihan kiva juttu tässä korona keskellä myös. Hän on myös rikkonut rajoja pukemalla naiset housuihin ja ollut mukana käsilaukkujen historiassa vapauttaessa naisen kädet siihen, että ei tarvitse kantaa käsilaukkua, vaan se saadaan olan yli. Tämä (madame) [0:35:55] Chanel on siis mun henkilö, jonka mä valitsisin..

MK: Joo.

LT: ..ja mitä mä kysyisin. Saanko mä kysyä kysymyksen häneltä?

MK: Kyllä. Mikä se olisi?

LT: Mä pyytäisin vinkkejä siihen, miten oikeasti uskaltaa jatkaa ja kulkea sitä omaa polkua, vaikka koko muu maailma haraa vastaan. Lisäksi mä haluisin kuulla keinoja siihen, miten muuttaa systeemiä sisältäpäin.

MK: Laura Friman, keneltä menneisyyden henkilöltä haluaisit kysyä kysymyksen ja mikä se kysymys olisi?

LF: Tämä oli Matti Johannes Koivu täysin mahdoton kysymys, mutta sitten mä aloitin miettimään tätä sen kantilta, että kun mä olen hirvittävän intohimoinen lukutoukka, että totta kai se olisi joku maailman kirjallisuushistorian suurista ihmisistä. Sitten mä mietin, kuka se olisi ja aloin pläräämään mun kännykkääni ja huomasin, että tänään kun

me keskustelemme tässä on William Shakespearen kuolinpäivä. Sitten mä ajattelin, että suurelta bardilta voisin kysyä kysymyksen jos toisenkin. Olisi ihana mennä hänen kanssaan kaljalle ja jutella kirjallisuudesta. Mä pyytäisin häntä lukemaan tällaisia viime hetken puhuttavimpia ja itseni eniten fanittamia suomalaisten naisnykykirjailijoiden teoksia. Mä kysyisin esimerkiksi William Shakespearelta, mitä hän pitää nykyisestä autofiktiobuumista.

MK: Erittäin kiinnostava asetelma ja kysymys.

LF: Mitä hän vastaisi. Mä en yhtään tiedä.

MK: Hei kiitoksia oikein paljon, että tulitte keskustelemaan.

LF: Kiitos.

LT: Kiitos. [vauhdikasta musiikkia]

MK: Kuuntelit Kansallismuseon Toista maata -podcastia. Löydät sen osoitteesta kansallismuseo.fi sekä Apple podcasteista ja Spotifysta. [vauhdikasta musiikkia]